

veac nou

REVISTĂ A CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

Nr. 22 (1524) • Anul XXX • August 1974

Trăiască 23 AUGUST
— ziuă eliberării României
de sub dominația fascistă!

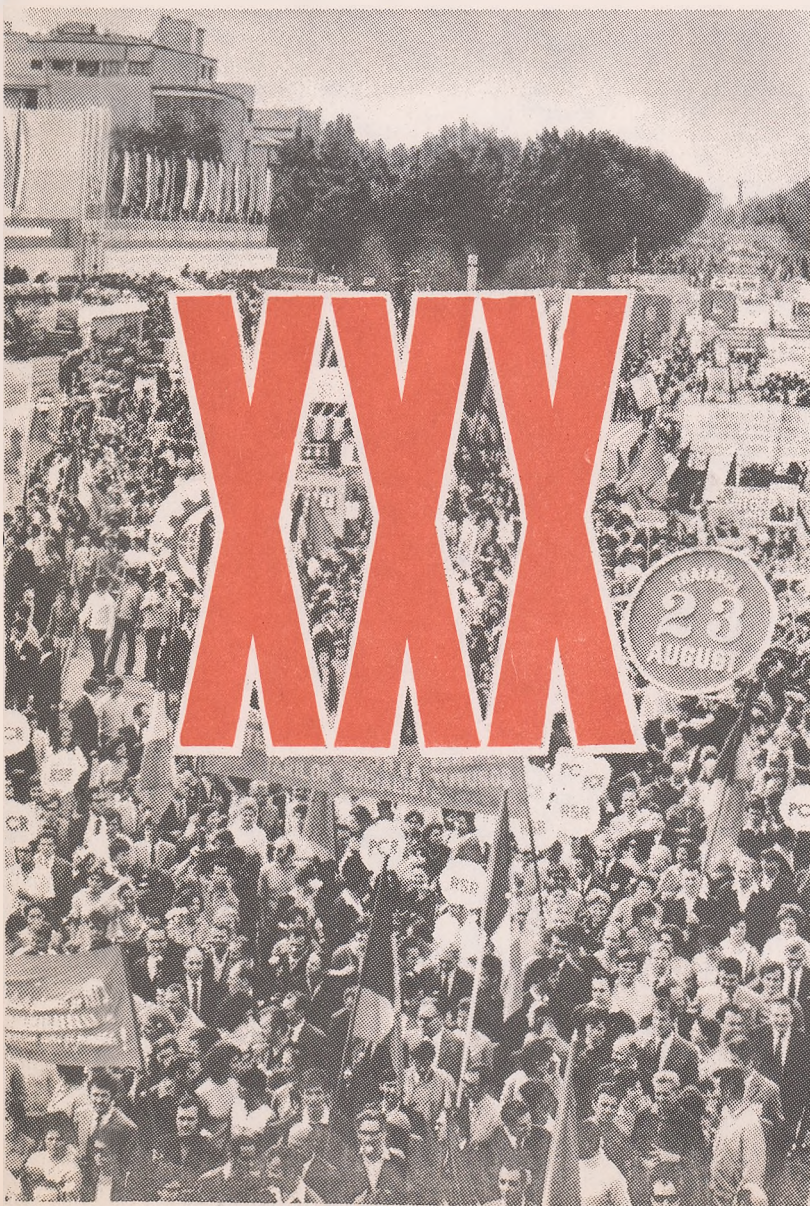
GLORIOASA ANIVERSARE

Pe măsură ce ne depărtăm în timp de momentul insurecției naționale antifasciste din neuitatul august 1944, semnificația sa se reliefează cu tot mai multă pregnanță, înscriindu-se în marea carte a neamului ca un autentic și strălucit început de ev.

Înfăptuirea cu succes a actului de la 23 August, care a dus la răsturnarea dictaturii militaro-fasciste și la ieșirea României din războiul dus alături de Germania hitleristă împotriva Uniunii Sovietice, s-a realizat în condiții istorice complexe, atât pe plan intern, cât și pe plan internațional. Utilizând cu o remarcabilă pricepere contextul social-politic creat, partidul comunist a dezvoltat insurecția națională antifascistă într-o mișcare socială fără precedent în analele țării, deschizând calea către instaurarea puterii poporului și edificarea noii orînduiri. În felul acesta actul de la 23 August, adevărată piatră de hotar a istoriei noastre, a creat premisele pentru izbînda celei mai complete și fundamentale înnoiri a societății românești — revoluția socialistă.

Acum, trăsătura dominantă a României socialiste este extraordinarul dinamism al întregii economii, efervescenta creatoare și spiritul de abnegație cu care întreg poporul înfăptuiește politica partidului. Căci poporul știe și verifică zi de zi, prin propria-i experiență, că Partidul Comunist Român, exponent fidel al intereselor supreme ale tuturor celor ce muncesc, trup din trupul poporului, conduce cu mîină sigură țara pe calea progresului continuu și a civilizației. Întreaga noastră națiune socialistă îl înconjoară cu o nețărmurită dragoste pe conducătorul iubit, secretarul general al partidului și președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru valoarea inestimabilă a contribuției sale personale la stabilirea liniei strategice și tactice, a direcțiilor principale de acțiune, în vederea transformării revoluționare a societății, a edificării cu succes a societății socialiste multilaterale dezvoltate și trecerii la construcția comunismului în România.

La împlinirea a 30 de ani de la gloriosul august 1944 întreaga națiune, unită într-o impresionantă manifestare de dăruire patriotică, revoluționară, în-suflețită de patosul înnoitor care străbate documentele de excepțională însemnătate adoptate de recenta Plenară comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României — documente ce prefigurează minunat viitorul fericit al patriei — este hotărîtă să-și înzecească eforturile pentru a asigura îndeplinirea în cele mai bune condiții a planului pe anul 1974, întîmpinînd cu mari succese Congresul al XI-lea al partidului, pentru a realiza înainte de termen actualul cincinal și a crea o bază temeinică pentru înfăptuirea planului pe anii 1976—1980.

„În înlăptuirea acestui act de importanță crucială pentru destinele României, rolul hotăritor l-au avut clasa muncitoare și avangarda sa revoluționară, Partidul Comunist Român“.

NICOLAE CEAUȘESCU

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN

în insurecția antifascistă din august 1944

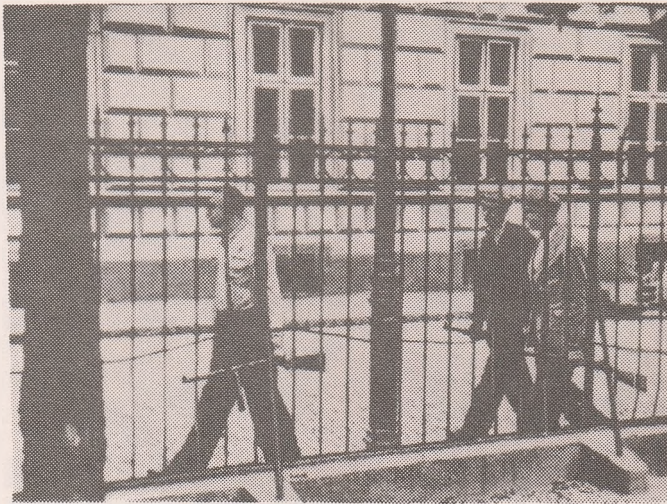
Insurecția națională din august 1944, care a avut un caracter antifascist, antiimperialist, democratic, s-a înlăptuit cu succes în împrejurările interne și externe complexe dar favorizante ale momentului, în condițiile politico-militare în care armatele Uniunii Sovietice dădeau lovături zdrobitoare împotriva puterilor Axei fasciste. În acest cadru general, concepția materialist-dialectică a istoriei a dobândit o nouă și strălucită verificare prin „exemplul românesc“ din vara anului 1944 când, în situația internațională dată, factorii interni au avut rolul de fond al creației istorice.

În acel moment de răscruce partidul comunist a fost singura forță politică din România în stare să descifreze pînă la capăt evoluția evenimentelor și să preia greua misiune de a îndruma și conduce poporul român către noul orizont ce se deschidea în istoria lui. Partidul îndeplinea astfel o misiune nouă, originală în determinațiile ei particulare, dar această misiune nu era un adaus prin simplă subsumare la experiența deja acumulată, ci un adaus organic înrădăcinat în tradiția proprie a partidului clasei muncitoare din România pe linia cugetării și acțiunii practic-politice.

Partid de tip nou, marxist-leninist, detașament muncitoresc de avangardă, Partidul Comunist Român a avut necontenit în raza preocupărilor sale efortul de clarificare ideologico-politică, de lămurire și definire a stadiului în care se afla societatea românească, a caracterului transformărilor social-politice, a forțelor lor motrice, a perspectivelor deschise de aceste transformări și, în felul acesta, și-a îmbogățit mereu activitatea politico-ideologică trăgînd învățămintele convenite din situațiile practice, concrete ale dinamicii sociale. Partidul comunist a acumulat astfel treptat o valoroasă experiență care a constituit punctul de plecare pentru ca în anul 1944 abordarea mării probleme a momentului istoric respectiv să fie făcută în termeni de acțiune practic-politică, organizatorică.

Elaborarea lucidă, realistă, concret-istorică, dar de perspectivă, a modalității de mobilizare a unei largi coaliții de forțe antifasciste, antihitleriste, cooperînd inclusiv cu cercurile Palatului regal, în vederea trecerii la acțiunea de pregătire a eliberării țării de sub dominația fascistă, a fost, prin urmare, expresia unei continuități de tradiție și de luptă activă, continuitate pe care s-au suprapus în mod necesar noile exigențe impuse de specificul, de sarcinile de moment ale acțiunii. A fost un exemplu de evidentă aplicare a liniei generale în raport de împrejurări, de relieful diferențiat și nuanțat al mediului socio-politic și

forțele democratice și patriotice la lupta pentru o Românie liberă, independentă, suverană și democratică. Din inițiativa și prin strădania partidului comunist, în 1943 s-a reușit a se crea Frontul Patriotic Antihitlerist, iar în 1944 Frontul Unic Muncitoresc și Blocul Național Democrat. Întărindu-și, în aprilie 1944, propria-i capacitate de conducere a acțiunii, partidul comunist a organizat formațiunile patriotice de luptă, a dezvoltat legăturile cu armata, cu reprezentanții Palatului, venind în toate întrunirile de lucru cu soluțiile cele mai realiste, care dealtminteri s-au și aplicat începînd din ziua de 23 August.

În zilele fierbinți ale lui august 1944 — o patrulă a formațiunilor de luptă patriotice pe străzile Bucureștiului

militar, — moment în și prin care Partidul Comunist Român și-a dovedit incontestabil dimensiunea capacității sale de forță politică majoră a națiunii.

Literatura istorică română destinată examinării condițiilor realizării actului de la 23 August și a însemnătății sale istorice a evidențiat, prin explicarea competentă a faptelor, că P.C.R. a fost, prin însuși natura lui, partidul care a manifestat consecvent o atitudine fermă împotriva regimului de dictatură militarofascistă, a dezlăuit pericolul penetrației hitleriste, a combătut războiul împotriva Uniunii Sovietice declanșat de Germania nazistă, chemînd

țuțional-democrate cu rapidă, dar nu ușoară, evoluție, prin lupta maselor populare, spre un regim democrat-popular.

Prin însuși actul istoric de acum trei decenii, partidul comunist a ieșit din situația de ilegalitate, în care fusese menținut atîta vreme și, în noul climat social-politic pentru a cărui instaurare și consolidare acționase fără preget, s-a afirmat ca forța capabilă să reprezinte cel mai bine năzuințele și interesele poporului, ale națiunii, să programeze și să înlăptuiască revoluția populară și construcția unei noi orînduirii.

Conf. Constantin Mocanu

COLEGIUL DE REDACȚIE:

REDACTOR ȘEF — Nicolae Minei
SECRETAR GENERAL DE REDACȚIE —
Dumitru Hincu
MEMBRI: Octav Livezeanu, Iulia Cristea-
Scutaru, Alexandru Brătescu

Aniversăm trei decenii de la victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste din România, început al unei epoci noi, de adânci transformări, în cursul căreia societatea românească a cunoscut prefaceri radicale, care au dus la instaurarea orînduirii socialiste.

Rod al luptei și al voinței de libertate și independență a poporului român, insurecția din august 1944 are rădăcini adînc înfipte în secolele de luptă legendară și de jertfe de-a lungul cărora poporul nostru a înfruntat neclintit vicisitudinile istoriei, apărîndu-și ființa națională și pămîntul străbun.

Una din mîndriile noii industrii a țării: Combinatul siderurgic Galați

23 AUGUST — moment crucial pentru destinul patriei

Ea a confirmat justetea politicii Partidului Comunist Român, modul creator în care acesta a aplicat, în condițiile specifice României, învățătura marxist-leninistă despre insurecție, despre rolul conducător al partidului revoluționar al clasei muncitoare, despre misiunea acesteia și necesitatea unității ei de acțiune, despre alianțele cu alte clase și grupări sociale, despre rezervele directe și indirecte, despre corelația dintre condițiile obiective interne și factorii externi.

Insurecția națională antifascistă constituie una dintre cele mai glorioase pagini din istoria poporului și a patriei noastre. Marcînd începutul revoluției populare în România, ea a dat o puternică lovitură bazelor politice ale claselor exploatare care, în fața ofensivei revoluționare crescînde a maselor, nu s-au mai putut reface. Din mișcarea antifascistă de eliberare națională s-a dezvoltat o puternică luptă revoluționară de masă pentru înfăptuirea unor adînci transformări în viața politică, economică și socială a țării.

Datorită luptei maselor largi populare s-a produs o puternică deplasare a raportului de forțe, clasa muncitoare, țărănimea și celelalte grupuri de oameni ai muncii din vremea aceea devenind factorul determinant al evoluției României. „Marea victorie de la 23 August 1944 — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de

ani de la crearea partidului politic al clasei muncitoare din România — a însemnat o cotitură radicală în dezvoltarea României. Lupta antifascistă, democratică, s-a transformat într-o mișcare socială de mare amploare, fără precedent în anele țării noastre, care a deschis calea desăvîșirii revoluției burghezo-democratice, realizării unor profunde schimbări revoluționare în viața socială, înfăptuirii idealurilor de libertate și dreptate socială ale poporului român”.

În cele trei decenii care au trecut de la eliberarea țării de sub dominația fascistă, poporul român, urmînd cuvîntul și politica Partidului Comunist Român, a străbătut o întreagă epocă, de la vechea Românie, capitalistă, slab dezvoltată, cu o economie preponderent agrară, dependentă de marile trusturi monopoliste străine — la România de astăzi, cu o orînduire nouă, socialistă, în care poporul român liber și deplin stăpîn pe soarta sa își făurește în mod conștient propria-i istorie.

Într-adevăr, România socialistă se prezintă în fața lumii contemporane ca o țară a demnității și progresului, a libertății și democrației, ilustrînd prin rezultatele muncii eroice a poporului muncitor, sub înțeleapta conducere a P.C.R., prestigiul pe care-l dobîndește un popor stăpîn pe destinele sale și aducîndu-și, alături de celelalte țări socialiste, o contribuție de seamă la ilustrarea superiorității socialismului,

la creșterea puterii de atracție a ideilor socialismului asupra conștiinței popoarelor.

Politica profund științifică de industrializare socialistă a țării, care s-a dovedit a fi factorul hotărîtor al lichidării stării de înapoiere economică, al dezvoltării susținute a întregii economii naționale, al ridicării neconținute a nivelului de trai material și spiritual al poporului, transformarea socialistă a agriculturii, victorie de prestigiu a politicii Partidului Comunist Român, care a schimbat din temelii întreaga viață a satului românesc, ridicarea permanentă a nivelului de cultură al întregului popor au determinat o schimbare radicală a fizionomiei societății românești. Ele au ilustrat totodată materializarea consecventă a acelei teze capitale, marxist-leniniste, a Partidului Comunist Român, și anume: totul pentru om, pentru afirmarea sa multilaterală, pentru binele lui.

Alături de marile succese ale politicii interne, politica externă a statului nostru, — promovată cu hotărîre în spiritul marxism-leninismului și internaționalismului socialist, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării independenței, suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța în raporturile interstatuale, principii de natură să asigure cadrul dezvoltării libere a fiecărei națiuni, creșterea încrederii și a conlucrării rodnice internaționale și, în ultimă instanță, asigurarea păcii și securității în întreaga lume — a făcut ca România să se bucure astăzi în întreaga lume de un prestigiu fără precedent în întreaga ei istorie milenară. Muncind cu elan, sub conducerea înțeleaptă a P.C.R., muncitorii, țărani, intelectualii din România socialistă făuresc într-o frățească unitate drumul glorios al patriei către culmile civilizației și progresului, către viitorul pe care străbunii noștri l-au putut doar dori și visa.

Dr. Augustin Deac

UMĂR LA UMĂR, ÎMPOTRIVA FASCISMULUI

Victoria insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste de la 23 August 1944 a încununat lupta dusă de Partidul Comunist Român pentru unirea tuturor forțelor democratice, antifasciste din țară, pentru încetarea războiului antisovietic, întoarcerea armelor împotriva cotropitorilor hitleriști și deschiderea drumului către începerea unor mari transformări democratice, revoluționare. România s-a alăturat cu întregul ei potențial militar și economic coaliției antihitleriste. Primele acțiuni de luptă ale unităților și marilor unități române, cot la cot cu armatele sovietice, împotriva trupelor hitleriste s-au desfășurat chiar din primele clipe, se poate spune, ale insurecției antifasciste.

În partea de nord a Moldovei, imediat după ce posturile de radio române au anunțat — în seara zilei de 23 august — alăturarea României la coaliția antihitleristă, trupele române au atacat trupele germane dispuse în apărare, producându-le serioase pierderi și destrămându-le dispozitivul. A doua zi, trupele române au luat legătura cu trupele sovietice aflate în înaintare, stabilind cooperarea de luptă. Unitățile române au participat la forțarea Carpaților Răsăriteni și la înfrângerea trupelor germane din acest sector al frontului.

La sfârșitul lunii august a primit botezul focului Divizia „Tudor Vladimirescu”, — la Bulboacă, lângă Vaslui, unde a avut loc o ciocnire cu resturi ale trupelor hitleriste scăpate din încercuirea de la Iași-Chișinău și care acum încercau să se strecoare spre vest, peste Carpați. Concomitent, alte trupe române au acoperit și au susținut concentrarea marilor unități sovietice și române în Podișul Transilvaniei și în Banat.

Insuflându-le încredere și curaj în lupta lor eroică, Comitetul Central al Partidului Comunist Român asigura pe ostașii și ofițerii români de sprijinul întregului popor, deoarece luptau „într-un război drept, război de eliberare”, deoarece lupta lor era „lupta întregului popor pentru libertate, independență și o viață mai bună.” Asalturi masive comune româno-sovietice împotriva ocupanților fasciști germani și unguri s-au produs, la începutul lunii septembrie, și la nord de Brașov, în zona orașului Sfîntu Gheorghe care, în scurtă vreme, a fost eliberat. În a doua decadă a lunii septembrie, direcția generală a ofensivei a fost Odorhei—Tîrgu Mureș. După o serie de înclăstări, unitățile sovietice și române au reușit să iasă în depresiunea Ciucului, pînă aproape de izvoarele Oltului. Referindu-se la caracterul acestor operații, ziarul „Pravda” din 17 septembrie 1944 relatează: „...Românii luptă alături de noi cu aceeași dîrzenie, cucerind cu vitejie fiecare metru de pămînt, fiecare nod de cale ferată, fiecare sat...”

Succese importante au obținut, la sfârșitul lunii septembrie și începutul lunii octombrie, trupele sovietice și române și în partea de cîmpie din vestul României. Subliniind efortul deosebit și sacrificiile comune ale ostașilor români și sovietici în luptele din Transilvania, ziarul „Libertatea” scria, de pildă, la 28 septembrie: „Umăr la umăr, roată de tun lîngă roată de tun, aripă de zburător lîngă aripă de zburător, ostașii români și ruși poartă biruitorii flamurii liberatoare neprecupețind nici un efort și în cea mai desăvîrșită camaraderie de arme”. Acțiunile ofensive ale forțelor române și sovietice din septembrie și pînă la 4 octombrie au dus la eliberarea părții răsăritene a Transilvaniei, la cucerirea unor aliniamente prielnice pentru declanșarea operației ulterioare, ceea ce a avut drept rezultat eliberarea completă a Transilvaniei.

După eliberarea țării, trupele române au continuat luptele alături de armatele sovietice pe teritoriile Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. Pe pămîntul ungar, ele și-au adus o importantă contribuție la operațiile Debrețin și Budapesta. În cadrul operației Budapesta forțele române au participat cu Corpul 7 armată, încadrat în Armata 7 de gardă sovietică, pe direcția loviturii principale către Budapesta; cu divizia „Tudor Vladimirescu”, în cadrul Armatei 53

sovietice; cu Corpul 4 armată, aflat în compunerea Armatei 27 sovietice. Armata 4 română, cooperînd cu Armata 40 sovietică, a operat pe cursul superior al Tisei. Pătrunzînd ulterior în Budapesta și desfășurînd lupte violente pe străzile orașului, Corpul 7 român a ajuns la aproximativ 2 km de Dunăre, unde a primit ordinul de încetare a misiunii sale, urmînd a se deplasa în Cehoslovacia unde acționa grosul armatei române.

Alte exemple ale frăției de arme s-au adăugat pe teritoriul Cehoslovaciei și al Austriei. În Cehoslovacia, forțele române au luat parte la acțiunile pentru lichidarea frontului strategic hitlerist. Cooperînd strîns, armatele sovietice și române au zdrobit rezistența înverșunată a inamicului. Pentru vitejia de care au dat dovadă trupele sovietice și române, Comandamentul Suprem sovietic le-a citat prin Ordinul din 26 martie 1945, care sublinia cu deosebire „trupele generalului-locotenent Imacenko și ale generalului de corp de armată al armatei române, Dăscălescu”.

Sub loviturile armatelor țărilor coaliției antihitleriste, și în primul rînd ale forțelor armate sovietice, Germania fascistă a fost zdrobită. Poporul român a contribuit la înfrîngerea fascismului hitlerist cu forțe armate ce au totalizat, de la 23 August 1944 și pînă la 12 mai 1945, aproape 540 000 de oameni. Pierderile suferite

O fotografie-document. Stabilirea modalităților de cooperare dintre o unitate română și unitatea sovietică vecină, în cursul acțiunilor militare pentru eliberarea părții de nord-vest a țării.

s-au cifrat la circa 167 000 de morți, răniți și dispăruți, ceea ce reprezintă 31% din totalul efectivelor angajate. Contribuția economică a României la războiul antihitlerist, între 23 August 1944 și pînă în iulie 1945, data întoarcerii în țară a trupelor, a însumat cu mult peste un miliard de dolari la valuta din 1938. Însemnătatea alăturării României la războiul antifascist și a eforturilor depuse de ea în acest război a fost relevată nu o dată de reprezentanți de seamă ai coaliției antihitleriste.

Dînd o înaltă apreciere luptei armatei române, cot la cot cu armata sovietică, împotriva Germaniei naziste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a subliniat: „În luptele purtate în comun de ostașii români și sovietici pentru nimicirea fascismului s-au pecetluit pe veci frăția de arme româno-sovietică, prietenia trainică dintre cele două popoare.” Această prietenie, alianța și colaborarea frățescă dintre România și Uniunea Sovietică s-au ridicat în anii construcției socialiste pe un plan superior, dezvoltîndu-se continuu, pe baza comunității de orînduire și de idealuri. Prietenia și alianța cu Uniunea Sovietică au constituit și constituie una din temeliiile politicii externe promovate de partidul și statul nostru.

UN PROGRAM BOGAT ȘI VARIAT

Zilele culturii românești în U.R.S.S.

Convorbire cu Vasile Ileașă, directorul relațiilor
externe din Consiliul Culturii și Educației Socialiste

— Zilele culturii românești, organizate în U.R.S.S. cu ocazia sărbătorii naționale a României, 23 August, au devenit o manifestare tradițională. Anul acesta, când poporul român — și împreună cu el popoarele țărilor socialiste, precum și multe alte popoare ale lumii — sărbătorește cea de a 30-a aniversare a eliberării României de sub dominația fascistă, ele capătă, desigur, o amploare deosebită. Vă rugăm să ne spuneți, stimate tovarășe Vasile Ileașă, care este programul actualei ediții a Zilelor culturii românești în Uniunea Sovietică.

— Programul este bogat și variat. În decada cuprinsă între 21 și 30 august, în fața spectatorilor sovietici vor evolua mesageri de frunte ai artei noastre. Astfel, ansamblul artistic „Rapsodia Română” va susține la Moscova, Kiev și Cernăuți un program de cîntece și dansuri. Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași va prezenta în fața spectatorilor din Moscova și Vilnius piesele: „Într-o seară” de Iosif Naghiu, „Poveste de iarnă” de Shakespeare și „Dona Rosita” de Federico Garcia Lorca. În fine, corul „Madrigal”, binecunoscut publicului sovietic din turneele anterioare, va susține, sub

bagheta lui Marin Constantin, un concert extraordinar la Moscova, cu ocazia spectacolului festiv de închidere a Zilelor culturii românești. Cu aceeași ocazie, celebrului ansamblu coral i se vor alătura câteva personalități ale teatrului liric românesc: Nicolae Herlea, Zenaïda Pally, Elvira Cîrje, Cătălin Ilea ș.a.

— Cu ce se prezintă cinematografia noastră, care este aportul artiștilor plastici români?

— În cadrul Zilelor filmului românesc, care se vor desfășura în mai multe orașe din U.R.S.S., vor rula filme artistice de producție recentă, ca „Trecătoarele iubiri”, „Cu mîinile curate”, „Capcana”, „Despre o anumite fericire”, „Întoarcerea lui Magellan”, „Trei scrisori secrete”.

În ce privește aportul artiștilor plastici, o expoziție de tapiserie și sculptură în lemn va prezenta publicului moscovit realizări ale artei decorative românești, iar expoziția de pictură, grafică și sculptură, organizată de Uniunea Artiștilor Plastici din România în colaborare cu Uniunea Artiștilor Plastici din U.R.S.S., va da o imagine reprezentativă din acest domeniu artistic.

În fine, expoziții ale cărții și discului românesc, ca și expoziția foto-documentară „Imagini din viața culturală și artistică a României socialiste” completează bogata paletă a manifestărilor cultural-artistice dedicate mării aniversări.

Iulia Scutaru

FILM

Doctorul

fac calea împreună, el devenind indispensabil oamenilor mai ales pentru bolile lor sufletești.

În noul film al lui Iosif Heifiț, „Duelul”, doctorul este, bineînțeles, la datorie. În persoana masivă și în interpretarea originală a lui Anatoli Papanov, el capătă o înfățișare neobișnuită în comparație cu colegii săi din alte filme și piese: o matahală cu chip de plutonier reangajat și suflet de copil, ascunzînd în trupul enorm o

Doctorul este un personaj nelipsit în opera lui Cehov. Și întotdeauna ca un personaj de prima mîină. Destinele celorlalți îl întîlnesc neapărat într-un punct al drumului lor și de acolo

extremă bunătațe și delicatețe. Umanismul său este poate cam pasiv însă personajele cehoviene „tradiționale” nu sînt, oricum, întreprinzătoare și cînd apare un Von Koren, este ca o pasăre rară printre ele. De aceea face și doctorul ce poate: se interpune ca un tampon între neputinciosul Laevski (Oleg Dal), „răul om bun”, cum se intitulează filmul în original, Heifiț urmărind astfel nu un calambur, ci sublinierea ideii că oamenii nu trebuie judecați și etichetați superficial, și energicul, constructivul Von Koren (Vladimir Vîsoțki). Iar bucuria cea mai mare o simte doctorul cînd cei doi se împacă și cînd Von Koren înțelege că adevărul despre oameni este la fel de greu de căutat și de găsit ca în cercetările sale științifice. Ba chiar mult mai greu.

CARTEA

NIKOLAI LESKOV: Ulița popimii (Cronică)

EDITURA UNIVERS

În colecția Clasicii literaturii universale a apărut, într-o excelentă versiune românească, datorată lui Aurel Lambrino și Nataliei Stroe, romanul Ulița popimii (Cronică) de Nikolai Leskov.

Leskov a venit în literatura rusă a secolului trecut ca un scriitor al „locurilor unde nu se întîmplă nimic”, aducînd o temă proprie: viața de provincie apăsătoare, searbădă, goală de evenimente. În acest sens, Ulița popimii este o adevărată cronică, — cum își și subintitulează Leskov cartea, — a tîrgului Stargorod, ținută la zi de un locuitor de vază — mai mult prin virtuțile morale decît prin poziția materială — al orășelului, protopopul Saveli Tuberozov. Figură pitorească, un răzvrătit în felul lui împotriva rînduieilor sociale ale timpului, preotul Tuberozov inaugurează o galerie de personaje pline de autenticitate și savoare, pe care autorul le înzestrează cu smerenie, dar și cu fermitate împotriva nedreptăților, spirit de înfrîngere și abnegație.

OCTAV PANCU-IAȘI:

Nu fugi, ziua mea frumoasă!

EDITURA „DETSKAIA LITERATURA”
— MOSCOVA

Sub acest titlu, care este și al uneia dintre schițele cuprinse în volum, Octav Pancu-Iași scrie, cum ar spune Blaga, un hronic și un cîntec al vîrstelor copilăriei. Vîrsta descoperirii lumii, cea mai mare descoperire din viața unui om — bucuria descoperirii căruia element chimic sau a cărei zone geografice se poate compara cu bucuria descoperirii verii, a rostului soneriei de la ușă, a înălțării zmeului în aer ori a duminicii petrecute „între bărbăți”, cu tata, în fața unui pahar de sirop — și vîrsta devenirii, a conștiinței de sine, cînd lumea începe să capete un sens și înțelegerea să ia locul uimirii. Dealtfel, pe acest criteriu și-a și grupat autorul povestirile în trei capitole ale căror titluri sînt tot: „Voi”, „Eu la vîrstă voastră”, „Cei care vor fi ca voi”. Tonul volumului, apărut în traducere rusă în editura „Detskaia literatura”, păstrează în permanență căldura acestei adresări directe și o anumită oralitate, bine redată de traducătoarea M. Kulmanova, Octav Pancu-Iași pîrînd a-și vedea cititorii și a le povesti direct, ca un bunic care a rămas tînăr și nu și-a uitat propria copilărie.

M.H.D.—prezent și viitor

Interlocutor, tovarășul Constantin Apetrei, director adjunct științific al Institutului de cercetări și proiectări pentru echipament termo-energetic.

— Stimate tovarășe Apetrei, ce preocupă în mod special colectivul dumneavoastră la ora de față?

— Una dintre preocupările majore ale institutului nostru este utilizarea resurselor energetice cu randamente superioare. În această direcție, încă din anul 1969 am abordat problema transformării directe a căldurii în energie electrică cu ajutorul generatoarelor

magnetohidrodinamice. Procedul M.H.D., cum i se spune pe scurt, permite obținerea unei cantități mai mari de energie electrică din aceeași cantitate de combustibil, asigurând astfel o exploatare mai economică a resurselor energetice.

Întrucât ultimele hotărâri ale partidului fixează sarcini importante privind gospodărirea energiei, s-a pus problema ca metoda M.H.D. să poată fi însușită la scară industrială într-un timp cât mai

scurt. Ca atare, luând în considerație rezultatele obținute de noi, a apărut oportunitatea colaborării tehnico-științifice cu țări care au preocupări și realizări în acest domeniu. Una dintre aceste țări, care ocupă un loc fruntaș în ce privește posibilitățile de realizare a unei instalații industriale bazate pe procedul M.H.D., este Uniunea Sovietică.

— Cum s-a concretizat colaborarea de care vorbiți?

— Institutul nostru a stabilit relații cu Institutul pentru temperaturi înalte al Academiei de Științe a U.R.S.S., care coordonează cercetările în domeniul M.H.D. La invitația acestui Institut, o delegație de cercetători de la noi a și purces la un schimb de experiență, vizitând instalațiile respective, cum ar fi U-02, prima instalație magnetohidrodinamică din lume care a debitat energie electrică în rețeaua unui oraș, respectiv Moscova, și U-25, instalație experimental-industrială, care a marcat pe plan mondial o nouă etapă în cercetarea M.H.D., prin scara industrială a realizărilor obținute. La rândul nostru am primit de curând vizita unei delegații a Institutului pentru temperaturi înalte din Moscova, cu care s-a continuat schimbul de experiență direct.

— M.H.D. este așadar o problemă de prezent și de viitor a energeticii.

— Chiar mai mult de viitor. Și este una dintre soluțiile de mai bună gospodărire a combustibilului, care ne permite să privim viitorul cu optimism.

I. Cristea

București, strada Speranței nr. 15

O casă veche din București, cu adresă precisă: strada Speranței nr. 15, ruinele cetății Suceava și un cartier nou al nordicului oraș, mănăstiri din Bucovina și Moldova, crâmpie de litoral, portretul artistului popular bucovinean Cîrlibaba, Ovidiu în poza medita-tivă cu care ne-a familiarizat statuia din Constanța... În desenele cunoscutului pictor și grafician sovietic Alexandr Jitomirski nu numai că ne recunoaștem țara — locuri și oameni — ci o și redescoperim prin ochii plini de prietenie, mereu atenți și proaspeți la frumusețe, ai autorului. Când a desenat casa din strada Speranței (a văzut-o în timpul zilei, i-a rămas la inimă, pe seară, cum a avut câteva clipe libere, a revenit și s-a așternut pe treabă, deși începuse să plouă) doi locatari, intrigati de necunoscutul care stătea în ploaie și lu-cra febril cu ochii pe casa lor, au coborât să vadă ce face. Când au văzut, au exclamat: „Ia uite ce frumoasă e casa noastră!”

— Când desenez o stradă sau o casă, desenez de fapt oameni, chiar dacă nu sînt totdeauna vizibili. Mă gîndesc la ei ca la niște prieteni necunoscuți care trec pe lângă mine sau rămîn ascunși privirii mele, cu viața lor, dincolo de zidurile ce se văd pe hîrtie. Mă bucură bunăstarea lor, mediul frumos care îi înconjoară, mă bucură bucuriile lor. Așa îmi fac prieteni și în sensul propriu. Tre-cătorii se opresc lângă mine să vadă ce fac, își recunosc strada, localitatea (exclamații ca: „Uite, asta e strada cutare sau piața cutare, uite, aici stăm noi!” etc., mă fac de-a dreptul fericit), unii rămîn să îmi pozeze — nu, cuvîntul pozează nu se potrivește, nu pozează, stau firesc și destins în fața mea, ca la o șuetă amicală, apoi îmi vin scrisori din diferite colțuri de lume. Aceste scrisori reprezintă pentru mine darul cel mai scump. Sînt convins că voi primi scrisori și din România. Păstrez cele mai bune amintiri despre această

țară frumoasă și bogată, cu un ritm impetuos de dezvoltare. Pretu-tindenii unde am fost m-au impresionat zestrea dăruită de natură și cea făurită de mîna omului, bucuria de viață a acestui popor har-nic și ospitalier.

— Sînteți un călător neobosit și niciodată un simplu turist.

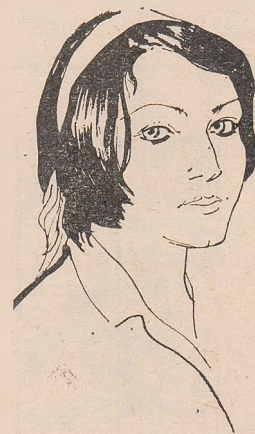
— Numai cînd dorm nu lucrez, ba uneori visez și în somn teme noi. Am deschis expoziții cu material local la Moscova, Berlin, Praga, Istanbul, Ankara — toate bine primite de pu-blic, fiindcă oamenii sim-țeau atitudinea mea caldă față de țara lor, față de ei. Și în România am realizat un adevărat material de expoziție: patruzeci de desene.

— Știm că o altă pasi-une a dumneavoastră este fotomontajul, angajat în slujba luptei pentru pace.

— Aceasta este a doua direcție artistică a mea: lupta pentru pace, împo-triva imperialismului, a neofascismului, oglindită în fotomontaj. Și este tot o formă a dragostei de

oameni. În epoca noastră artistul nu are voie să rămînă indiferent față de ceea ce se petrece în lume. Noi nu trebuie doar să-i iubim pe copii, avem datoria de a păstra pentru ei pacea. Și nu există datorie mai nobilă pentru un om de artă.

Iulia Scutaru

Suceveancă Desen de A. Jitomirski

Anul 2000: pronosticuri nefanteziste

Doi cunoscuți savanți germani au avut ideea de a colecta, cerceta și sistematiza pronosticurile pentru finele secolului făcute în ultimii ani de specialiști în cele mai diverse domenii ale tehnicii.

Volumul lor, „Lumea în anul 2000”, întocmit pe baza acestui material, are, după cum ne putem ușor imagina, o tematică foarte variată. În cele ce urmează ne vom opri însă numai la trei dintre temele cercetate de cei doi savanți.

Multă vreme s-a considerat că metalele feroase sînt un important indice al nivelului de industrializare. În ultimele decenii ale secolului XX însă situația s-a schimbat fundamental. Volumul „Lumea în anul 2000” relevă astfel o tendință de încetinire a ritmurilor de creștere a producției de oțel în lume. Îmbunătățirea calității metalelor, pe de o parte, apariția unor noi materiale de construcție, îndeosebi chimice, pe de altă parte, au făcut să scadă mult consumul de metal în industrie și construcții. Cele mai mari concurențe ale metalului sînt, evident, materialele sintetice.

Cum se explică aceste schimbări? Prima și poate cea mai importantă cauză este prețul mult mai mic al materialelor sintetice, în comparație cu acela al metalelor, deși calitativ primele sînt mult superioare. Pe de altă parte, baza de materii prime a metalurgiei e inevitabil să sărăcească treptat, extracția și transportul minereului către întreprinderile metalurgice fiind de aceea tot mai scumpe. Resursele de materii prime pentru producția de materiale sintetice sînt în schimb incommensurabile: acum se utilizează în acest scop numai cîteva procente din cantitatea totală de țiței extras, dar în viitor, cînd conform pronosticurilor, petrolul nu va mai fi folosit drept combustibil, resursele de materii prime pentru producția de polimeri vor fi practic inepuizabile.

Cunoscuți experți în materie consideră că, la mijlocul deceniului nouă, piața materialelor de construcție va cunoaște o dominație absolută a materialelor sintetice. Finalul competiției va fi hotărît desigur de ritmurile perfecționării paralele a producțiilor metalurgice și chimice.

Computerele vor citi

Dar problema exploziei informaționale? Cum va putea fi ea rezolvată? Autorii volumului „Lumea în anul 2000” socotesc că nici într-un viitor îndepărtat nu se va putea realiza o scădere a fluxului de informații. În anii imediat următori se vor tipări, numai în domeniile fizicii nucleare și generale, chimiei și biologiei circa 100 și respectiv 150, 400 și 220 de mii de noi lucrări. În plus, se vor mai edita anual aproximativ 1500 de noi titluri de reviste științifice și tehnice (în 1900 aceste publicații totalizau 10 000 de titluri, pentru ca la sfîrșitul deceniului șapte să fie de 100 000).

În ce privește mijloacele de informare în masă, pronosticurile sînt contradictorii. Unii experți nu prevăd, de pildă, un viitor prea fericit presei scrise, care ar urma să fie, după opinia lor, tot mai mult înlocuită de radio și televiziune. Alții, dimpotrivă, consideră că presa scrisă va avea un viitor prosper, deși pronosticează o mai mare concentrare a ei. Noile metode de tipărire o vor face mai expresivă. În sfîrșit, computerele vor învăța să citească, ceea ce va grăbi mult procesul tipăririi.

Laserul va intra și el în joc pentru biruirea exploziei informaționale. Către sfîrșitul deceniului nouă el va fi mult utilizat, ni se spune, în comunicațiile telefonice. Iar în anul 2000 se vor putea realiza, se speră, cu o singură rază laser 500 de mii de convorbiri telefonice simultane.

Computerele vor sta, evident, și în viitor, la temelia tehnicii informaționale. În preajma anului 1980 vor exista, se crede, pe glob 355 000 de calculatoare electronice. În ce privește miniaturizarea lor, se afirmă că într-un viitor foarte apropiat volumul lor va fi de 1000 de ori mai mic decît astăzi. Iar memoria lor va deveni, ni se spune, încă în jurul anului 1990, optică: informația va fi înregistrată pe o peliculă fotografică sau magnetică. Și un ultim aspect referitor la computere: experți în materie speră că încă în ultimii ani ai deceniului opt se vor realiza ordine care să poată citi orice manuscris, cu o viteză de 50 de semne pe secundă, iar la începutul deceniului nouă, mașini care să poată distinge comenzi sonore.

Energie atomică și pîine

Alimentația va continua să rămîna una dintre cele mai complexe probleme ale omenirii. Conform multor pronosticuri, populația Pămîntului ar urma să crească pînă la sfîrșitul secolului de două ori. Majoritatea pămîntenilor vor trăi în așezări urbane. Vor apărea superorașe care se vor întinde pe sute de kilometri și vor avea populații de zeci de milioane de locuitori.

Cum vor fi însă asigurate apa și hrana necesare populației în continuă creștere? În momentul de față se poate spune că au fost aproape total utilizate resursele de ape freatice; omenirea dispune doar de cele de la suprafață, dar și acestea sînt foarte poluate, în unele regiuni. Încît în viitor vor trebui alocate sume uriașe pentru construirea de instalații de purificare și de conducte care să aducă

Energetica atomică va face apte pentru agricultură regiuni întinse care, în momentul de față, nu pot fi utilizate din cauza lipsei de energie și apă

apa de la distanțe foarte mari. Se speră însă că, în preajma anului 1980, va deveni rentabilă desalinizarea apei de mare cu ajutorul energiei atomice.

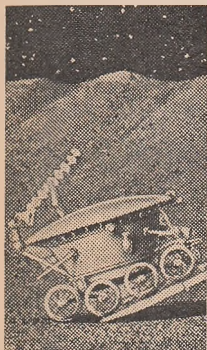
Energetica atomică va fi, dealtfel, utilizată și pentru rezolvarea problemei alimentației, în sensul că va face apte pentru agricultură regiuni întinse care, în momentul de față, nu pot fi folosite din cauza lipsei de energie și de apă potabilă. Acest lucru nu va rezolva totuși în întregime problema alimentației. Principala cale de obținere a unui mare belșug de alimente va rămîne și în viitor intensificarea agriculturii și mai ales a folosirii îngrășămintelor. Producția acestora din urmă va trebui să crească de 30 de ori pentru a asigura pe tot globul recolte la nivelul celor obținute azi de unele țări dezvoltate. În sfîrșit, privirile experților se îndreaptă spre resursele oceanului planetar care, utilizat intensiv, ar putea asigura omenirii de o mie de ori mai multe alimente decît se obțin din agricultură.

Pregătire comună pentru marea premieră din 1975 — cosmonauții A. Leonov și T. Stafford la centrul de antrenament de la Zvjozdni

Vehicul

pentru alte planete

Un precursor: automobilul selenar

planetă îndepărtată — în comenzi scurte de felul: „Străbate un kilometru spre sud!” sau „Îndreaptă-te către cutare reper!” ori „Explorează zona pe o rază de 200 de metri!”. Un calculator cifric, montat la bordul aparatului, urmează să decidă cum trebuie executată comanda primită, ce obstacole trebuie evitate și care, dimpotrivă, luate „cu asalt”. Robotul pășitor va trebui să știe să culegă informații despre mediul înconjurător, să le prelucreze, să ia hotărârile ce se vor im-

pune și să le traducă sub formă de comenzi, care să-i asigure deplasarea. Cu alte cuvinte, el va fi dotat cu „inteligentă”. Dealtfel și omul, atunci când are de străbătut locuri neumblate, trebuie mai întâi să gîndească, să-și elaboreze o tactică potrivită. De aceea se poate afirma că cercetările pe care le fac constructorii robotului pășitor se integrează în marea problemă a modelării unei „inteligente artificiale”.

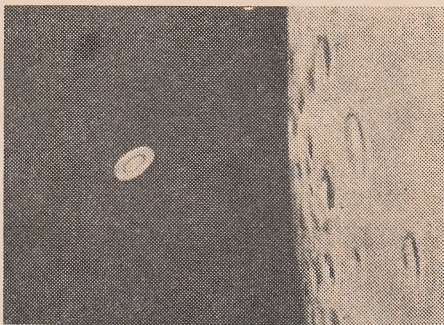
De ce au preferat însă specialiștii sovietici, dintre atîtea variante posibile de deplasare a unor aparate pe alte planete, pe cea pășitoare? Pentru că, dacă are și un sistem de comandă bine pus la punct, un astfel de vehicul poate birui orice teren; mai mult, dacă vehiculul cu roți se apleacă la fiecare înclinare a drumului, platforma aparatului pășitor rămîne perfect orizontală pe orice teren, oricît de accidentat ar fi el, poziție asigurată de picioare, care au proprietatea de a se îndoi la nevoie.

Modul de deplasare al robotului a fost, în parte, preluat de la reprezentanții ordinului Blattaria — gîndacul negru de casă, gîndacul roșu de bucătărie etc. Se știe că, atunci cînd trebuie să scape din fața unei primejdii, acești gîndaci cu șase picioare izbutesc să se facă foarte repede nevăzuți. Cum de aleargă atît de repede? Ei își mișcă în același timp piciorul din față și cel din spate de pe o latură a corpului și piciorul din mijloc de pe latura opusă. Această combinație de trei picioare sugerează foarte bine o talpă lată, foarte stabilă. Un alt model viu care a inspirat deplasarea robotului este miriapodul. Pentru a nu se încurca în multele-i picioare, miriapodul face apel la un mers undulatoriu: începînd cu ultima pereche de picioare, el le ridică și le coboară pe rînd pe toate celelalte.

O fotografie rară

Fotografiile corpurilor cerești nu mai produc de mult senzație; pînă și marelui public s-a obișnuit cu ele. O recentă fotografie a făcut totuși excepție: anume aceea pe care o reproducem și noi. De ce a stîrnit ea interesul general?

Pentru că un grup de astronomi de la Observatorul din Bochum (R.F.G.) a iz-

butit să „prîndă” în același cadru două corpuri cerești aflate la mai bine de un miliard de kilometri unul de altul. Este vorba de Lună, a cărei imagine o vedem în dreapta, în **gros plan**, și de foarte depărtatul Saturn.

Muzica, un bine sau un rău?

lătă o întrebare la primă vedere paradoxală. Într-adevăr, de ce un rău?

Gramofonul a adus, pentru prima oară, în casele înaintașilor noștri cele mai înalte manifestări ale artei muzicale. Acum, o dată cu perfecționarea înregistrărilor, microsînonul stereo, magnetofonul, tranzistoarele bat toate recordurile de integrare în modul de viață modern:

oricine din noi poate auzi oricînd vocea lui Caruso, pianul lui Richter sau vioara lui Oistrach. Dar această situație are, se pare, și reversul ei nociv. „O dialectică inexorabilă a declanșat — arată astfel Innokenti Popov în săptămînalul „Ogoniok” — o reacție în lanț, cu urmări deplorabile și de o asemenea forță, încît dacă nu i se pune capăt, viitorul muzicii riscă să sufere grav”. Dar cum, în ce sens?

După părerea autorului citat, pretutindeni în lume se constată o anume oboseală, o anumită apatie muzicală. Și s-ar putea ca observația să fie adevărată, dacă ne gîndim că pe vremea bunicilor era de ajuns ca o proastă fanfară de regiment să atace o bucată de bravuri pentru ca un întreg orașel sau un cartier să dea buzna s-o asculte. „Acum — spune Popov — trăim într-o mare, într-un ocean de muzică. În fiecare zi avem dreptul la o rație muzicală de cîteva ore; în felul acesta însă norma consumului cotidian se apropie de un prag primejdios, după depășirea căruia ar putea deveni necesară intervenția medicului. Nu e o simplă frază care sună bine. Saturația provocată de muzică, ca și saturația pricinuită de orice fel de zgomote, are limitele ei”.

Într-adevăr, atunci cînd zgomotele obosesc auzul, inima își accelerează ritmul, vasele se dilată, iar în stomac și intestine se produc spasme. Și chiar dacă omul nu-și dă seama de aceste tulburări, ele lasă totuși urme în organism. Desigur, trebuie făcută o distincție netă între muzică și surugatele ei. „Există — amintește I. Popov — insulele fermecate ale marilor capodopere clasice, orizonturile fascinante ale căutărilor novatoare ale muzicienilor moderni de anvergură, există abisurile pure ale muzicii populare, dar există și torentul dopingului muzical care ne inoculează virusul prostului gust, ce subminează sănătatea noastră estetică”.

Și drept încheiere, autorul citat amintește că mitul lui Orfeu, pe care ni l-a perpetuat Ovidiu, se sfîrșește cu descrierea uciderii bardului legendar de către bacante, cărora cîntul său le displicuse. Ceea ce ne-ar putea, eventual, îndreptăți să credem că problema educării gustului estetic se pune ca toată acuitatea încă în antichitate..

CUM SE FILMEAZĂ UN VULCAN

Grupul nostru de cineaști tocmai se pregătea să plece într-o expediție în Pamir. Dar într-o dimineață, în drum spre studio, am citit într-un ziar o știre care anunța că într-o insulă din arhipelagul Kurile începuse să erupă un vulcan, pe nume Alaid. Tromba de gaze, cenușă și flăcări se ridicase pînă la 8,5 km, iar diametrul ei atinsese 6 km. Chiar în aceeași zi am cerut — și am și căpătat — aprobarea de a pleca în Kurile. Pamirul a fost amînat pentru vara următoare.

Peste o săptămîină eram instalați la bordul unui avion care zbura deasupra Kamceatkăi... Debarcarea pe insula Alaid e dificilă, întrucît mica fișie de pămînt e nelocuită, n-are cheiuri și e bîntuită de vînturi puternice. Am debarcat în așa-numitul Golf al Curajului. De acolo și pînă la craterul în erupție erau, în linie dreaptă, 2—3 km. Dar drumul era accidentat, încît ar fi trebuit să urcăm 100 m, să coborîm alți 100 m și așa mai departe, aproape fără nici o porțiune dreaptă, ceea ce însuma mai bine de 15 km, pe care urma să-i străbatem — cărînd o aparatură grea de filmat — de cel puțin două ori pe zi. Ceea ce, pentru mijloacele noastre de „tracțiune”: trei bărbați și o femeie — era imposibil. Încît am hotărît să ne instalăm chiar la poalele vulcanului. Deși vulcanologii erau de altă părere. Chiar dacă nu se va întîmpla nici un accident, spuneau ei, nu vom putea totuși rezista acolo mai mult de două zile. Căci era un podiș gol ca-n palmă, acoperit cu un strat gros de cenușă vulcanică, prin care se umbla ca prin deșert. Nu puteam găsi lemne sau apă potabilă, iar cel mai slab vînt — care de fapt acolo e foarte puternic — ridica în văzduh tone de cenușă preschimbînd ziua în noapte. Pe vreme rea, dinspre vulcan se abătea asupra podișului un nor de vapori de sulf și gaze. Nu puteam respira. Pe scurt, era un infern. Dar cu cît șederea noastră era mai grea și mai primejdioasă pentru noi, cu atît mai interesant avea să fie pentru spectatori. Încît ne-am instalat acolo.

La 800 m, infernul...

N-o să uităm desigur niciodată prima noapte. În fața noastră, la vreo 800 m, clocotea și mugea vulcanul. Imaginați-vă o lampă de lîpît de dimensiunile universității din Moscova, așezată vertical și din gîtul căreia țîșnește un jet de foc de 200 m. Așa arăta vulcanul. Iar zgomotul pe care-l făcea nu era deloc mai prejos decît cel făcut de motoarele avioanelor cu reacție de pe aeroportul Șeremetievo funcționînd cu toată capacitatea. Era un vuiet continuu care se propaga pe zeci de kilometri.

În stînga noastră, la vreun sfert de km, luneca la vale, cu un zgomot infernal, un torrent de lavă încinsă, foarte lat și foarte adînc. În bezna nopții el amintea de un imens decor de film înfățișînd un oraș în care toate ferestrele erau luminate. Iar cînd ploua, la va-

ierul vulcanului se adăuga șuieratul unui șarpe uriaș: picăturile de ploaie se evaporau în contact cu lava. În sfîrșit, în spatele nostru vuia Marea Ohotsk, cu valurile-i reci, trimițînd în insulă un vînt care bătea în rafale de gheață... Ca să ne încălzim ne strîngeam unul într-altul. La un moment dat cineva a avut ideea de a pune o bucată de lavă încinsă într-o cască și a o lăsa noaptea în cort. Era într-adevăr mai cald, dar a doua zi dimineața ne trezeam cu asemenea dureri de cap, încît a trebuit să renunțăm.

Evident, voiam să filmăm vulcanul în toată splendoarea lui, în culorile-i naturale, cînd deasupra-i se aprindeau focuri de artificii, prin aer zburau „bombe” incandescente, iar din crater se scurgeau șuvoaie de lavă încinsă. Dar ziua, sub razele soarelui, nu puteam obține efectul dorit, căci lava apărea în alb-negru. Însă nici noaptea, cînd erupția era nespus de frumoasă, nu puteam filma cum trebuia din cauza sensibilității reduse a peliculei color. Ne rămînea așadar scurtul răstimp de la răsăritul și apusul soarelui. Dar nu era de ajuns. Căci un vulcan în erupție este de obicei ascuns de un strat gros de gaze, nori, cenușă. Prin urmare, pentru ca obiectivul să poată fi văzut trebuia ca vîntul să bată dintr-o anumită direcție spulberînd astfel „camuflajul” vulcanului. În sfîrșit, pentru ca luminozitatea să fie bună ne trebuia și o vreme senină.

În asemenea zile, orice încercare de a te apropia de vulcan poate fi fatală

favorabil. Cum am ajuns, am instalat camera. La 10 m sub noi, în crater, lacul de lavă clocotea neacoperit încă de fum. Respira greoi și se ridica ca un aluat subțire într-un imens butoi. Trebuia să ne grăbim. Operatorul a pus în funcțiune motorul, dar camera era înșepenită. Am închis-o, apoi am pus-o din nou în funcțiune, repetînd de cîteva ori aceste operații, dar tot nu mergea. Vulcanul urla amenințător, iar pojiștii tare de deasupra lacului începea să plesnească, lăsînd să țîșnească lava. Muntele voia parcă să ne prevină că răgazul pe care ni-l acordase luase sfîrșit. Scrișnînd din dinți și blestemînd fără rețineri am coborît în grabă, urmați de aproape de jerbe de scînteii.

Pînă la urmă am izbutit totuși să filmăm lacul de lavă, dar 10 secunde de proiecție pe ecran ne-au costat două săptămîni de muncă grea. Căci filmarea unui vulcan în erupție cere deopotrivă pricepere, tone de răbdare și tot atîta noroc.

După

două

săptă-

mîni

În aceste condiții am încercat multe zile la rînd să filmăm lacul de lavă care clocotea în craterul vulcanului, dar în zadar. Vulcanul „ba scuița” prea tare și nu ne puteam apropia de el, ba nu era vreme bună, ba nori negri ne ascundeau craterul. În cele din urmă am prins totuși un moment propice. Cu sufletul la gură, aproape că am rupt-o la fugă spre vîrf, temîndu-ne să nu pierdem momen-

S. Șulman

Pe urmele amintirilor

18 noiembrie 1973. Moscova. Peronul gării Bielorusia. E ger. Viscoleşte. Trenurile sosesc și pornesc troienite. Se așterne o iarnă imensă și cumplită. Tradiționala iarnă rusească. Iar noi simțem atât de subțire îmbrăcați... Prietenul meu, prozatorul Aurel Mihale, venit la gară să mă conducă, a început să bată step. Doar Kolea Zaițev, interpretul, înfruntă gerul fără a se zgribuli. Și trenul de Kaliningrad care întârzie...! Mihale se uită cu milă la mine. „Unde te avinți, băiatule, pe un asemenea viscol?” par a mă întreba privirile lui. Da, unde mă avînt? Întotdeauna însă mi-a plăcut să mă avînt... Cu trei decenii în urmă, un tânăr voluntar român în Armata Sovietică, după ce luase parte activă la bătălia crîncene dintre care asaltul Königsberg-ului, poposise, în drum spre București, pe același peron de gară. Într-un octombrie. Și atunci viscoala... poate ceva mai blînd...

Și iată-mă acum pregătit pentru un drum invers, spre trecut, către meleagurile acelea zărite vag fie din adîncul tranșeei, fie din marș... Ah, marșurile acelea în urmărirea inamicului... Pe jos, ca tot infanteristul... 40 km în 24 de ore! Astăzi ele îmi par incredibile...

Trenul a sosit. Mă despart cu tristețe de A. Mihale, de interpret. Rămîn singur... singur ca și în zilele numite în prezent „cel de-al doilea război mondial”.

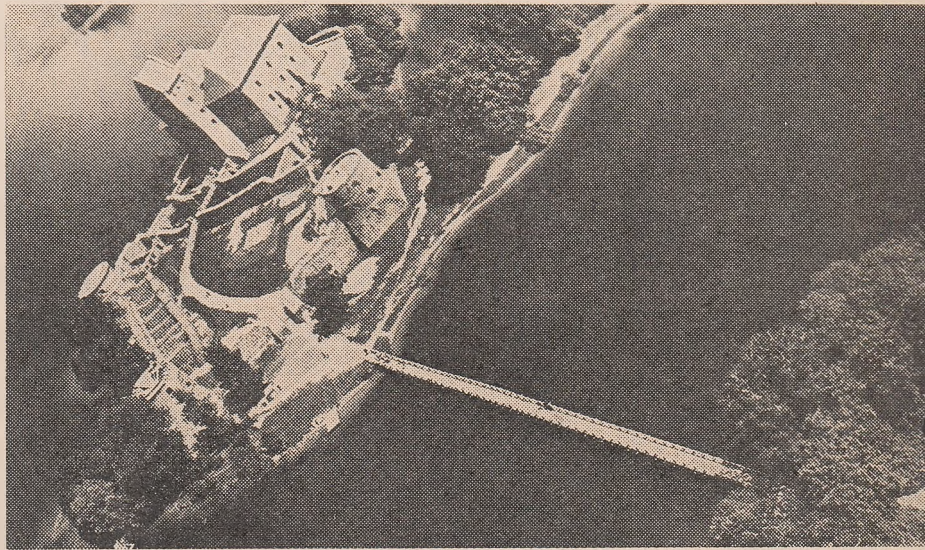
În tren. S-a nimerit să fiu în cușetă singur. E întuneric. Simt cum iarna, în colaborare cu noaptea, lipește de vagon plăci de gheață. Însoțitoarea e o lituaniană în jur de 35 de ani, frumoasă, amabilă. Îmi servește într-una ceaiuri fierbinți. Privind-o îmi spun că e cea de a doua lituaniană pe care o întîlnesc. Prima am întîlnit-o în luptele pentru eliberarea Lituaniei, într-un sat rămas ca prin minune cu cîteva case neatînse. Femeia stătea în poartă cu o oală de lut, plină cu lapte și le dădea ostașilor să bea. Am întins și eu gamela, am băut, apoi am pornit mai departe spre frontiera Prusiei Orientale. Chipul acelei femei, și curajoase, și inimoase, s-a stins în mintea mea de soldat ostenit, gestul însă a rămas de-a pururi întipărit în memorie...

Însoțitoarea s-a așezat lîngă mine. Discutăm. Aflu că e căsătorită, că soțul ei e tot feroviar, că are doi copii... Cînd îi mărturisesc că în urmă cu 29 de ani am luptat pe cîmpiile și dealurile Lituaniei, cască niște ochi mari. „Cum, d-ta, un român?” Dau afirmativ și nostalgic din cap și adaug: „Au mai fost și alți voluntari... Unii dintre ei nu s-au mai întors acasă. Au rămas fie în morminte separate, fie în groapa comună a soldatului necunoscut.”

(...) S-ar cuveni să mă bag în așternut și să încerc să dorm. Dar nu vreau. Aștept o gară—Viazma. Trebuie s-o văd, chiar dacă s-o face miezul nopții. Nu pot să trec nepăsător pe lîngă ea, moțîind în patul moale al cușetei. Viazma! În urmă cu 29 de ani, mărșălul ce ne ducea spre front a făcut acolo

o oprire, dăruindu-mi astfel răgazul să-mi notez în jurnal următoarele: „Aici, pînă nu de mult, a fost o gară, un oraș. Acum nu se văd decît ruine, birne negre linse de flăcările incendiilor”.

Și de data asta trenul oprește încet, greoi, în gara Viazma. Urmărit de ochii uluiți ai însoțitoarei, mă reped spre ușa vagonului. Nu-i încă miezul nopții. Gerul nordic dă o sticlire de basm văzduhului. Privirile curioase se lovesc de clădirea unei gări noi luminată „a giorno”, iar dincolo... dincolo de unde începeau cîndva bordeiele puținilor supraviețuitori ai ocupației naziste, descopăr cuburile uriașe ale blocurilor moderne. Ferestre luminate... ferestre întunecate... Lumini omenеști pîlpîind în noapte ca sub o cupolă de gheață neagră. Iar pe peronul pustiu... — Doamne, cum le mai re-

Cetatea Trakai, de lîngă Vilnius, popas obligatoriu pentru orice vizitator al capitalei lituaniene

gizează viața? — chiar lîngă ușa vagonului vecin, o fată și un băiat, doi îndrăgostiți, nu se mai săturau sărutîndu-se și luîndu-și rămas bun. Ea trebuia să plece, iar el, îmbrățișînd-o, îi vorbea în graiul îndrăgostiților să mai stea, să nu-l părăsească.

Viazma — gara renăscută din cenușă. Viazma — orașul reînălțat din ruine. Ca un monument închinat păcii, cei doi tineri sărutîndu-se. Ce imagine superbă, profund umană, suprapusă peste cealaltă, în paginile jurnalului meu de front de acum 29 ani! „Ruine... notam. Tancuri hitleriste incendiate, căști abandonate, copaci cu rădăcinile spre cer (...) Dintr-un bordei acoperit cu tablă ruginită, iese un bătrîn...” Atunci bătrînul, acum cei doi îndrăgostiți.

19 noiembrie 1973. Vilnius, capitala Lituaniei. Așezare străveche, cu adînci rezonanțe în istorie. În vara anului 1944, ata-

cat prin învăluire și de unitatea căreia îi aparțineam, Vilnius nu mi-a oferit prilejul să-l străbat în salturi de atac. L-am văzut de departe, înecat în fumul marelui sinistru. Și l-am mai văzut în octombrie 1945, tot de departe, din trenul înțesat cu demobilizați, care mă ducea și pe mine spre țară. Gara, dacă nu mă înșeală memoria, se rezuma la cîteva băraci, iar dincolo de ele, ghiceai un oraș ce plutea în negurile toamnei. N-am coborît, căci nu voiam să-mi pierd locul dintre tampoane.

Astăzi — îmi încînt ochii cuprinzînd, de la etajul 15 al luxosului hotel „Dreugysti” („Prietenia”), panorama nocturnă a Vilnius-ului. Ninge blînd, cu fulgi mari. Și căderea lor albă, imaculată, peste orașul străjuit de cetăți și feeric luminat, îmi amintește legenda Vilnius-ului așa cum am auzit-o în cursul zilei din gura poetului lituanian Felixas Iacobanskas.

A fost odată un voievod viteaz pe nume Ghediminas. Într-una din zile, pornind la vînătoare prin codrii virgini, a mas să în-

nopteze, cu toți ai lui, în locul unde rîul Vilna se varsă în Naris. În timpul somnului, voievodul avu un vis. Văzu deodată pe coasta unui deal un lup uriaș de fier, care urla cît o haită de o mie de lupi la un loc. În zori, deșteptîndu-se, îl chemă la dînsul pe Lizdeika, principalul sacerdot al lituanienilor care se închinau zeului Percunas, cerînd să-i tîlmăcească visul. Lizdeika se supuse și grăi: „În acest loc, slăvite Ghediminas, ți se cere să durezi o cetate, iar vestea înălțării ei se va răspîndi în lume departe, așa cum departe, departe de tot se auzea și urletul auzit în vis”.

Cetatea din legendă este astăzi frumoasă capitală a Lituaniei sovietice. Ninge blînd și fulgi mari împlinesc armonios feeria orașului născut dintr-un vis...

**22 IULIE –
31 AUGUST 1974**

TÎRGUL DE VARĂ

vă oferă prilejul de a cumpăra cu reduceri de prețuri de 30% articole de îmbrăcăminte și încălțăminte de sezon, pentru adulți, adolescenți și copii:

● rochii, rochii de casă, capoate, fuste, compleuri de vară și de plajă, halate de baie — din țesături de bumbac și tip bumbac, mătase și tip mătase etc.

● costume și chiloți de baie, slipuri pentru toate vârstele.

● pantaloni pentru joacă, șorțulețe și costumașe de vară.

● cămăși cu mîneca scurtă, bluzoane, bluze din diferite țesături.

● pantaloni pentru adulți, adolescenți și copii.

● tricotaje — rochii, bluze, pantaloni scurți (pentru copii), costume de baie și chiloți de baie.

● pălării de vară din textile sau pai, șepci din textile.

● rucsacuri.

● încălțăminte — sandale, pantofi cu fețe din textile și pvc și în combinații.

● țesături din mătase naturală și artificială, uni și imprimată.

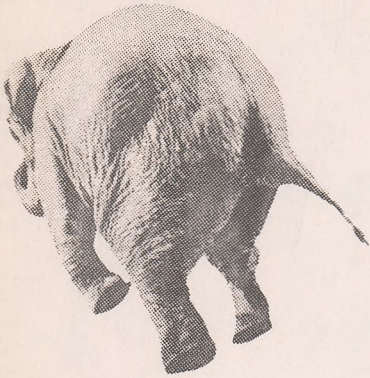
● broderii din dantele.

**Realizați economii în perioada 22 iulie — 31 august
profitind de reducerile de prețuri oferite de**

TÎRGUL DE VARĂ '74

Fotografii se amuză

Orașe unice

Plecat din A, un turist se îndrepta spre B, în timp ce un altul, care pornise din B, se îndrepta spre A.

Printr-o fericită întâmplare s-au întâlnit în C, exact la jumătatea drumului dintre A și B.

— E un orașel foarte simpatic, a constatat Primul.

— Da, realmente foarte simpatic, a convenit al Doilea.

— Dar dumneavoastră de unde sînteți? s-a interesat Primul.

— Din B, a răspuns mîndru al Doilea.

— Ah, din B! Am fost la dv. E un oraș unic!

— Da, B e unic! a încuviințat al Doilea.

— Și știți ce-mi place cel mai mult la dv? Lacul. Asta zic și eu că-i o treabă bună! Nici nu i se văd malurile.

— Da, lacul... Dar, de fapt, despre ce lac vorbiți?

— De cel de acumulare. E într-adevăr o realizare.

— De mult a fost amenajat?

— Ehe, de doi ani!...

— Foarte interesant. Și eu care nu știu nimic! În timpul liber fac excursii. Iar de pescuit pescuiesc în lacul Seligher sau în Caspica. Dar în lacul nostru e pește?

— Și încă cum. Însă eu nu sînt mare amator de pescuit. M-am dus la lac în special pentru peșteră.

— A da, frumoasă peșteră... Dar, la drept vorbind, despre ce peșteră vorbiți?

— Cum ce peșteră? O peșteră cu o lungime de 350 de kilometri. Se intră pe la dv. și se iese în ținutul învecinat.

— Serios? N-aș fi crezut odată cu capul!

Să avem o peșteră și încă așa de lungă!

— Da, e într-adevăr foarte frumoasă.

Duceți-vă neapărat s-o vedeți cînd o să aveți puțin timp liber. Ce mai, trebuie să ne cunoaștem locurile natale.

— Dar le cunosc...

— Și în special îmi permit să vă recomand sălaşul omului preistoric.

— Stă de mult acolo?

— Cine?

— Omul de care vorbeați!

— Unde? A da... De mult, adică stătea.

Unii spun că era un om de Neanderthal, alții că de Cro-Magnon. Oricum, e interesant.

— Da, trebuie să mă duc și eu. Dar timpul mă presează. Acum vreau să mă duc la A, înainte de a fi prea tîrziu.

— N-o să vă pară rău; e un oraș foarte frumos. Dar de ce credeți că ar putea fi prea tîrziu?

— Cum, nu știți?

— Nu...

— Păi, A se lasă... În fiecare an se lasă tot mai jos sub nivelul mării. Și, după părerea unor specialiști, s-ar putea ca într-o bună zi să dispară în valuri.

— Dumnezeule, acum trei zile am plecat de-acolo și nu știam nimic.

— Destul de rău! Eu, care locuiesc în altă parte, știu că A coboară cu un centimetru jumătate pe an și că în anul 3000 s-ar putea să nu mai existe, și dv...

„Da, trebuie să mă întorc imediat, a hotărît Primul. Să-mi avertizez soția”.

„Ce mai, și-a spus dus pe gînduri al Doilea. Mă întorc la B, să văd și eu omul... Poate mai e acolo...”

Nikolai Isaiev

Ce mi-aș mai putea dori!

Soția mea știe tot. Ce-i bine și ce-i rău; ce-i permis și ce nu; ce-i folositor și ce-i dăunător; ce-i sigur și ce nu; ce înseamnă talent și ce-i lipsa de har etc. etc.

Numai soția lui Igor Petrovici știe mai multe decît a mea, dar treaba asta o știe doar dînsa, în timp ce nevastă-mea știe că consoarta lui Igor Petrovici nu știe nimic. Și, într-adevăr, e puțin probabil ca aceasta din urmă să știe ce știe nevasta mea.

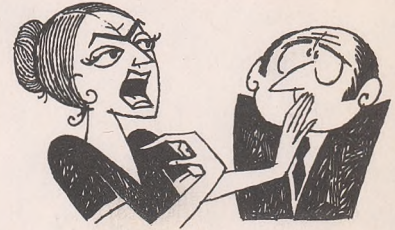
Consoarta mea știe, de pildă, că ceea ce ieri era bine azi e rău, că ceea ce ieri era cu puțință azi e imposibil, că ceea ce ieri era util azi e dăunător, că ceea ce ieri era sigur azi e improbabil, că ceea ce ieri

însemna talent azi e lipsă de talent, că ceea ce ieri era modern azi e demodat, că ceea ce ieri trebuia spus „da” azi trebuia replicat: „imposibil”.

Zilele trecute m-a uluit pur și simplu cunoștințele ei. Am constatat, de pildă, că ceea ce ieri era rău azi e bine, că ceea ce ieri era imposibil azi e posibil, că ceea ce ieri era dăunător azi e folositor, că ceea ce ieri era sigur azi e îndoielnic, că ceea ce ieri însemna lipsă de talent azi e talent, că ceea ce ieri era demodat azi e modern, că dacă ieri trebuia spus: „imposibil”, azi s poate răspunde: „da”.

După toate acestea, mărturisesc că sînt cam derutat și mă întreb tot mai des dacă soția mea știe atîtea, de ce mai are nevoie de mine — o făptură măruntă neînsemnată, de sex masculin, care nu ști și nu înțelege nimic?

Pe de altă parte, dacă n-aș fi eu, pe cine și-ar verifica cunoștințele? Pe soția lui Igor Petrovici? Excluz. Pentru că consoarta lui Igor Petrovici e ferm convinsă că dînsa știe mai multe decît nevasta mea. Și apoi trebuie să aibă și ea pe cineva asupra căruia să-și verifice bogatele-i cunoștințe, că

Igor Petrovici — bărbat adevărat, nu e mine — a încheiat un angajament pe trei ani să lucreze în Arctica și trăiește acolo liniștit printre foci, care nu știu nimic de ce știe nevasta lui.

În ce mă privește, n-am încheiat nici un angajament. Îmi dau seama cît de necesar sînt nevastă-mi și de asta rămîn acasă. Desigur, ca să fiu sincer, nu e singurul motiv. Rămîn mai ales pentru că soția mi-e necesară. Lîngă dînsa mă simt ca la adăpostul unui zid de granit. Căci știe tot. Iar eu, oricît de tîndu-mă după cunoștințele ei, știu foarte bine ce nu trebuie să știu.

Dînsa nu știe asta. Așa că, ce mi-aș putea dori mai mult? Poate doar să ști ceva-ceva mai puține lucruri...

N. Labkovs

Un pieton neatent

Soția, care conduce mașina, îi spune soțului:

— La uite la zăpăcitul ăsta! Fuge merge în fața mașinii și nu cotește nici la dreapta nici la stînga. Ce să fac?

— Ține volanul cum trebuie și coboară de pe trotuar pe partea carosabilă!